

Rudolf Steiner

"Viljens mysterium"

Fra

WELTSILVESTER UND NEUJAHRSGEDANKEN

Tredje foredrag

Stuttgart 28. december 1919

(GA 195)

OSSIAN

INDHOLD

Den menneskelige viljes mysterium. Sammenhæng mellem vilje og ødelæggelsesprocesser. Viljesvirkninger og forløb i naturen. Lucifers inkarnation i det gamle Kina. Orientens mysterier. Hvordan de blev til abstraktioner i den græske filosofi og er stivnet til frase i vores tid. Forberedelsen af Ahrimans inkarnation. Forkert opfattelse af evangelierne som redskab til at forberede Ahrimans inkarnation.

Oversat af Kate Larsen
Århus 1995

TREDJE FOREDRAG

Stuttgart, 28. december 1919

De betragtninger, som vi her gennem længere tid har anstillet, og i særdeleshed de sidste dages betragtninger burde med al ønskelig tydelighed vise, hvor nødvendigt det er, at det man kan kalde initiations-erkendelse, vinder indpas i den menneskelige kulturs udvikling. Allerede i dag kan man sige lige ud: Hvis menneskeheden skal undgå at udviklingens vej går nedad, kan det kun ske ved at den samme menneskehed vender sig mod en åbenbaring, der følger af noget, man kun kan erfare på grundlag af åndserkendelse.

Uanset om man fra forskellige sider kommer med nok så mange følelsesmæssige eller logiske indvendinger, og uanset om man hævder, at det i vores tid er vanskeligt for sådanne erkendelser at vinde indpas i en større kreds, erkendelser som jo kun kan komme fra de få mennesker, for hvem det vil være muligt til en vis høj grad at komme til at skue ind i den åndelige verden: Ingen af disse indvendinger - hvor berettigede de end kan forekomme - har nogen som helst vægt i forhold til den åbenbare kendsgerning, at hvis ikke menneskehedens kultur tager det til sig, som vi kalder antroposofisk orienteret åndsvidenskab, må den synke i afgrunden og arbejdet på jorden tilfalde magter, som ikke vil foretage deres videreudvikling i verdensaltet i fællesskab med menneskeheden. Hvis menneskeheden skal reddes i den henseende, kan det kun ske på én måde, nemlig ved at et tilstrækkeligt stort antal mennesker fyldes af det, det netop har været forsøgt at sige. For kun det menneske som ikke vil, som virkelig ikke vil se hvad der nu sker verden over som følge af de sidste katastrofale år, kan lukke øjnene for, at vi står ved begyndelsen af en ødelæggende proces, og at kun nyt kan føre os ud af denne ødelæggende proces. Lige meget hvad man søger inden for ødelæggelsesprocessens egne rammer, kan det jo aldrig blive andet end en kraft, der netop ødelægger. Kraft til opbygning af nyt kan kun komme fra det, som virkelig nu vil øse af de kilder der indtil nu ikke har stået til rådighed i jordudviklingen.

Nu er der imidlertid ret betydelige vanskeligheder forbundet med at hente resultater ind fra den slags kilder. Ofte har man jo sagt, at initiationsvidenskaben ikke uden videre og uden forbehold kan overleveres til menneskeheden, fordi initiationsvidenskaben kræver at blive taget imod på en bestemt måde. Ser De, det hører man jo den ene gang efter den anden; men det er også netop det, man synder imod den ene gang efter den anden, eftersom - for nu at tage et meget simpelt eksempel - et af de allerførste, aller-simpleste krav i forbindelse med modtagelse af initiationsvidenskab jo netop består i, at de mennesker, som tager imod den, må forsøge at aflægge det man for eksempel kalder ærgerrighed, især når den ytrer sig som en vurdering af ens egen personlighed i sammenligning med andre personligheder. Nu er det jo let at se at man, netop i det vi kalder Antroposofisk Selskab - den slags er der ingen grund til at fortie - den ene gang efter den anden indrømmer: "Ja, det er jo rigtigt", men at der netop sker de mest fatale ting i en bevægelse som den antroposofiske, og at det netop er her, de gensidige intriger og den gensidige misundelse trives. Jeg vil kun gøre opmærksom på fænomenet. I dag skal jeg nemlig tale om de andre og større vanskeligheder ved initiationsvidenskabens indtog i jordens kultur.

Ser De, noget af det første man må give menneskeheden et omfattende billede af, er det man kunne kalde den menneskelige viljes mysterium. Den menneskelige viljes mysterium har - navnlig efter midten af 1400-tallet, efter at det femte efteratlantiske tidsrum dukkede frem - tildækket sig for den nyere kulturs menneskehed. Man kan sige: Viljen er det, den nye menneskeheds-verdensanskuelse ved allermindst om. Det har vi jo tit karakteriseret:¹ Det enkelte menneske oplever jo aldrig sin viljes egentlige væsen i vågen tilstand. I vågen tilstand oplever han sin forestillings væsen og drømmende sin følelses væsen, men hvad hans vilje angår, sover han selv om han er vågen. Vi går som såkaldt vågne mennesker gennem verden, men vågne er vi kun i forestillingerne, halvvågne, drømmende i følelsen og fuldstændigt sovende i viljen. Lad os ikke tage fejl her. Vi har forestillinger om det vi vil; men viljen oplever vi kun i vågen tilstand, hvis den bliver til forestilling og afbilder sig

selv som intelligens. Om det der foregår i dybet af menneskets væsen, også selv om mennesket kun løfter en hånd, med andre ord sætter sin vilje i bevægelse, herom ved det normale menneske af i dag overhovedet ingenting. Det vil sige, at viljens mysterium faktisk er fuldstændig ukendt for den nyere tids menneske, og det hænger egentlig sammen med, at hele vores nyere kultur, navnlig den kultur der har vundet indpas efter 1400-tallet, er intellektuel og en forstandskultur, for også den naturvidenskabelige kultur er en forstandskultur. I alt hvad vi fatter med intellektet og udretter med forstanden, spiller viljen den allermindste rolle. Når vi tænker og når vi forestiller os noget, spiller viljen selvfølgelig også ind i vores forestillinger, men i en meget, meget forfinet tilstand. Mennesket lægger ikke mærke til, hvordan viljen pulserer i dets forestillinger, eller hvordan viljen i øvrigt virker i dets væsen; det ved det netop ikke. På en måde har den nyere tids rent intellektuelle kultur netop fuldstændigt tildækket viljens mysterium for den nyere tids mennesker. Hvis man nu med de åndsvidenskabelige hjælpemidler, som jeg tit har fortalt Dem om her, skrider til en undersøgelse af viljen, det vil sige: forsøger man ved hjælp af imagination og inspiration at sætte de kræfter i bevægelse, som er i stand til at skue ind i det røre der opstår, når mennesket vil, da mærker man at viljen, i vores fysiske liv mellem fødsel og død, hovedsagelig er knyttet ikke til opbyggende processer, men til nedbrydende processer. Det har vi ofte gjort rede for.² Hvis der kun foregik opbyggende processer i vores hjerne, hvis der kun foregik det, som den næring, livskræfterne har optaget, bevirker, da ville vi ikke kunne udvikle noget sjæle- og åndsliv ved hjælp af det værktøj vi har i vores nerver og vores hjerne; kun fordi der til stadighed brydes ned i vores hjerne, og fordi der til stadighed foregår nedbrydende processer her, skaffer det sjælelige og åndelige sig plads i det, der ødelægges. Men heri virker netop viljen. Menneskets vilje er i det væsentlige noget, som allerede i vores fysiske liv delvis arbejder på menneskets død. Hvad vores hovedorganisation angår, dør vi hele tiden; hvert eneste øjeblik dør vi. Kun fordi resten af vores organisation modarbejder den stadige hoveddød, lever vi. Men primus motor i hovedets død er

først og fremmest viljen. Uden afbrydelse foregår der allerede nu inde i vores hoved det samme, som vil foregå objektivt ude i verden, uden vores medvirken, når vi er gået gennem den fysiske død.

Vores lig betyder jo egentlig ingenting for os, for så vidt som vi er menneskeindividualiteter og træder ind i de sjælelig-åndelige verdener gennem dødens port; men for verdensaltet er dette lig af stor betydning; på den ene eller anden måde - det er underordnet, om det sker ved brænding eller ved begravelse - overgives liget til jordens elementer; her fortsætter det på sin måde det samme, som vores menneskelige vilje udretter partielt i vores nervesystem og i vores sansesystem i livet mellem fødsel og død. Vi gør os forestillinger, og vi tænker i kraft af at vores vilje ødelægger noget i os. Vi overgiver vores lig til jorden, og ved hjælp af det lig der går i opløsning og bare fortsætter den samme proces, som vi udfører partielt i livet, "tænker og forestiller" hele jorden. Det som til stadighed afspejler sig i jorden - jeg gav Dem for nogle måneder siden en karakteristik af det ud fra andre synspunkter - som følge af vekselvirkningen mellem det oprindeligt jordiske og det, som finder sted i jorden ved foreningen med de afdøde menneskekroppe, er en virksomhed som i sin art er nøjagtig den samme viljesvirksomhed, som hele tiden udøves ubevidst i os, når der nedbrydes, ødelægges og arbejdes 'ligagtigt' mellem fødsel og død i vores nerve- og sansesystem. Det er den samme vilje, der mellem fødsel og død inden for hudens grænser arbejder ved hjælp af ødelæggelse, idet den forbinder sig med vores jeg, som den der efter døden ved hjælp af vores lig arbejder kosmisk i hele jordens tænkning og forestilling, når vi altså har overgivet liget til jorden. Vi er da kosmisk forbundet med det man kunne kalde den sjælelig-åndelige proces i jordens totale væren. Dette er en tungtvejende forestilling; forestillingen placerer nemlig mennesket konkret i det kosmiske i vores jordtilværelse. Det viser, at den menneskelige vilje er beslægtet med det, som dødskræfter udretter i vores tilværelse på jorden; det viser slægtskabet mellem den menneskelige vilje og den måde, hvorpå den almene verdensvilje virker i tilværelsen på jorden med ødelæggelse og med tilvejebringelse af dødsomstændigheder.

Men på samme måde som vores videre udvikling i den åndelige verden når vi er gået gennem dødens port, afhænger af at vi ikke længere har vores lig, og at vi ikke længere arbejder med disse kræfter, men med andre, afhænger også hele jordens positive videre udvikling af, om jordens menneskehed forbinder sig med noget andet end disse døds kræfter, forbinder sig med noget som er livs kræfter, og hvis udvikling går i en anden retning end døds kræfterne. At sige dette i en moderne menneskehed, der er opfyldt af personlige intentioner og fornemmelser, er i sig selv egentlig bittert, fordi alvoren i en sandhed som denne næsten ikke trænger ind i dag. Menneskeheden har jo glemt at tage de store sandheder med den tunge alvor, som de bør tages med. Alligevel må man gå endnu længere og spørge: Hvordan hænger nu i grunden det der ligger i den menneskelige vilje, sådan som jeg har beskrevet det, sammen med de ødelæggende processer i den ydre natur? Hvordan hænger det jeg har beskrevet som den menneskelige viljes egentlige karakter, sammen med de ødelæggende processer i den ydre natur? Forstår De, dette er så at sige den største illusion for en nyere tids menneske. For hvad gør en nyere tids menneske i virkeligheden, når det ser på naturen? Jo, han siger: her er en naturproces, og den finder sted. Før den har en anden fundet sted; den er årsagen til denne; før den igen en anden, som så er årsagen til den. Og på den måde finder det moderne menneske i naturen en kæde af årsager og virkninger, og det er meget stolt af at kunne fortælle, at det forstår den ydre verden i denne betydning, med kausaliteten som ledetråd. Hvad er resultatet? Ja, stil det som et samvittighedsspørgsmål til en af vore dages geologer, fysikere, kemikere eller en anden rettroende naturforsker - ofte vil han jo undslå sig for at drage den yderste konsekvens af sin verdensanskuelse - men spørg ham, om han ikke må forestille sig at jorden, sådan som den er som jord - eller sten, planter og også mange dyr - alligevel ville have udviklet sig netop på den måde den har gjort det, selv om mennesket ikke havde været der, og bøfler, tyre og så videre ikke havde bygget nogen maskiner eller luftskibe; og om ikke alt det øvrige, det man i dag ikke anser for menneskeværk, om ikke det ville have været der fra begyndelsen

---

til enden, selv om mennesket ikke havde været til stede, eftersom der findes en kæde af årsager og virkninger inden for rammerne af den ydre natur. Det efterfølgende er en følge af det foregående, og i virkeligheden har mennesket slet ikke været med, mens den kæde blev dannet - ifølge vor tids opfattelse! Denne opfattelse lider af nøjagtig samme fejl som følgende: Forestil Dem, at jeg skriver en sætning på tavlen, for eksempel "Stuttgart er en by". Så kommer der nogen og ser sætningen og siger: Jeg ser, at der står noget på tavlen, og det undersøger jeg videnskabeligt. Når jeg begynder bagfra, har jeg y'et som det første. Det står der, fordi der står et b foran. Så tager jeg n'et - årsagen til det ligger i det foregående e; y'et kommer af b'et foran, og n'et af det foregående e. Hver gang får jeg virkningen af den foregående årsag. y'et er en virkning af b'et, n'et en virkning af e'et og så videre. De kan se, det er vanvid. Hvert bogstav opstår kun fordi jeg skrever det, og ikke fordi det foregående bogstav frembringer det efterfølgende. Det er fuldstændig vanvittigt at sige, at det foregående bogstav er årsag til det efterfølgende, at det foregående frembringer det efterfølgende. Det viser en grundig og fordomsfri undersøgelse af naturprocessernes karakter os også. Går vi ind på den nyere videnskabs store illusion, siger vi: virkningerne er resultater af deres årsager. Sådan er det ikke. De virkelige årsager må vi søge et andet sted, ligesom vi må søge årsagen til bogstavernes rækkefølge i vores forstand. Og hvor ligger årsagerne til de overordnede, ydre naturprocesser? Det kan jo kun en åndelig anskuelse afgøre. Årsagerne til dem ligger hos menneskeheden. Ved De, hvor De skal se hen for at forstå de virkelige årsager til naturens gang på jorden? De skal undersøge, hvordan menneskets vilje, der som følge af vor tids bevidsthed er dybt underbevidst, har sit centrum i menneskets tyngdepunkt, det vil sige i menneskets underliv. I menneskets hoved virker jo kun en del af viljen; den største part af viljen har sit centrum i menneskets øvrige organisme. Og af hvordan mennesket er i henseende til den ubevidste del af sin vilje, afhænger det der får væren i form af naturens ydre gang. Indtil nu har vi kun kunnet fremdrage et enkelt, signifikant eksempel på en sådan naturens gang, men det gælder for

naturens gang som helhed.

Jeg har flere gange fortalt Dem, at mennesket i den atlantiske tid bedrev en slags sort magi. Resultatet blev, at en istid gik hen over den civiliserede verden. Men i virkeligheden er alt hvad der er naturens gang, i den mest omfattende betydning, resultatet af viljesvirksomhed, ikke hos det enkelte menneske, men hos det der i menneskeheden virker sammen ved forskellige viljeskræfter, der kommer fra menneskers tyngdepunkter. Hvis et væsen med samme udvikling som mennesket ville studere jorden for eksempel fra Mars eller Merkur og studere dens gang, med andre ord ville forstå, hvordan naturens gang går for sig, da ville sådan et væsen ikke beskrive naturen som mennesket beskriver den, når det vil være lærd - nej, sådan et væsen ville se ud over jorden og sige: Derede er jorden, der er mange punkter, og de punkter er centrum for de kræfter, som bevirker naturens gang. Det er denne indsigt i den menneskelige viljes sammenhæng med naturens overordnede gang - selvfølgelig kan vi tage fejl, for hvis vi i naturens gang kun ser hvad der er for næsen af os, ser vi ikke nogen sammenhæng - det er denne indsigt i sammenhængen mellem viljeskonsekvenserne og viljesretningen hos menneskeheden på den ene side og naturens gang på den anden side, der nødvendigvis må blive en bestanddel af menneskehedens fremtidige naturvidenskab. Med en naturvidenskab af den art vil mennesket føle sig helt anderledes ansvarlig for, hvordan det selv er, end det normalt gør i dag. Fra at være borger på jorden må mennesket blive borger i kosmos. Mennesket vil lære at betragte verdensaltet som noget, der er en del af det selv.

Men De må være klar over, at i samme øjeblik man gør opmærksom på ting som disse, så sidder denne viden om tingene i os. Den har ikke samme skyggekarakter som vores intellektuelle viden; den er taget direkte ud af virkeligheden, og derfor virker den også meget virkeligere. Og fordi den virker meget virkeligere end den moderne menneskeheds skyggeviden, er mennesket også nødt til at tage det alvorligt, som denne viden lukker op for. Man kan ikke både være verdensborger i den ovenfor beskrevne betydning og samtidig blive ved med at være et småborgerligt produkt af svundne

århundreders udvikling, helt tilbage til 1400-tallet. Man kan ikke på den ene side bevidst have vilje til at gå ind i kosmiske processer og på den anden side fortsætte med at sladre om sin nabo, som man har gjort det ved enhver kaffesladder i småborgerlighedens tidsalder siden midten af 1400-tallet. Hvis initiationsvidenskaben for alvor skal holde sit indtog, må der samtidig strømme en anden moralsk grundholdning og andre moralske impulser gennem menneskeheden. Det der i dag især stiller sig i vejen for, at initiationsvidenskaben slår igennem, er alt hvad der på en forkert måde forbereder det, jeg kunne kalde Ahrimans tilsynkomst på vores jord. Denne kendsgerning fortalte jeg Dem jo om for få dage siden for at give Dem en lille karakteristik af den rigtige højtidstemning ved dette års jul, og jeg vil kun lige gentage nogle få ting.

Hvis vi går tilbage i jordudviklingen, har vi forud for vores nyere materialistiske kultur den græsk-latinske kultur, som går tilbage til det 8. århundrede før Kristus. Et par århundreder efter den græsk-latinske tids begyndelse ser vi, at der dukker noget op, som man kunne karakterisere som fortidens gamle visdomsliv filtreret gennem det græske. Nietzsche har haft en mærkelig, om end sygelig fornemmelse af dette. Lige fra han begyndte sin åndelige virksomhed, følte han sig som modstander af Sokrates,³ og han blev aldrig træt af at tale om, at den før-sokratiske græske kultur var mere værd end den sokratiske og den efter-sokratiske. Om dette forhold vil jeg kun sige: Ganske vist er det rigtigt, at Sokrates på den ene side banede vejen for en storhedstid for menneskeheden, som kulminerede ved overgangen fra 1300- til 1400-tallet, men i dag er den sokratiske tidsalder forbi, endegyldigt forbi. Den sokratiske tidsalder gjorde nemlig det, at den trak den rene logik og den rene dialektik ud af den tidligere, impulsive visdom. Det er dette udtræk af ren logik og ren dialektik fra den gamle klarsynede visdom, der er kendemærket på vores vestlige kultur. Det har også sat sit præg på kristendommen; også den vestlige teologi er nemlig dialektisk. Men det der dukker op i Grækenland som dialektik og som en åndelighed, der er blevet filtreret indtil det abstrakte, går direkte tilbage til de orientalske

mysterier, og i disse mysterier finder vi også dem der grundlagde en kultur, der så blev til den kinesiske kultur, hvori Luciferskikkelsen inkarnerede. Man må nemlig ikke lukke øjnene for, at Lucifer selv engang har været i et legeme, på samme måde som Kristus vandrede omkring i et legeme på jorden i tiden op til Golgatomysteriet. Hvis man er sart som en mimose over for det, der kommer fra Lucifer, vil man småborgerligt fejlvurdere den luciferiske inkarnation. For eksempel er selve den græske kulturs høje stude, den virkelige gamle kunst, menneskeheden kunstneriske impuls - som vi jo egentlig stadig selv mener den er - udgået fra Lucifer. I Europa er det bare altsammen stivnet i frase og indholdsløshed. Og det var luciferisk visdom, der bevirkede at kristendommen overhovedet blev forstået i Europa. Det, der er det væsentlige, er at den luciferiske visdom har været aktiv i den græske visdom der udviklede sig som gnosis for at forstå Golgatomysteriet, og at det er den der har givet den gamle gnosis den form, den fik. For den tid var det kristendommens største sejr, at Golgatomysteriets kendsgerninger klædte sig i det, Lucifer har givet jordens udvikling. Men samtidig med at Luciferkulturen, som altså blev overdraget til menneskeheden ved Lucifers virkelige inkarnation, ebber ud, pibler gradvis det frem, som skal forberede Ahrimans kommende inkarnation på vestlig grund. Når tiden er moden til det - og forberedelserne er i gang - vil Ahriman ganske enkelt inkarnere i menneskikkelse i den vestlige verden. Det er en kendsgerning, der vil indtræffe lige så sikkert som at Lucifer har været inkarneret, og at Kristus har været inkarneret. Den kendsgerning er indskrevet i jordudviklingen. Det kommer kun an på én ting: at være opmærksom på denne kendsgerning, så man forbereder sig rigtigt på den; for Ahriman begynder ikke først at virke, når han kommer til syne i et menneske på jorden; det er nu, han fra de oversanselige verdener forbereder sin tilsynekomst. Han arbejder allerede ind i menneskeheden udvikling; fra den anden side udsøger han sig de redskaber, hvormed han træffer forberedelse til det, der skal komme.

Nu er det en væsentlig forudsætning for den gunstige virkning af det, Ahriman skulle give menneskeheden - han vil bringe noget,

der er lige så gunstigt som det, Lucifer kom med - at menneskeheden forholder sig rigtigt til det. Det er afgørende, at menneskeheden ikke sover, når Ahriman viser sig. Når til sin tid den inkarnerede Ahriman optræder i den vestlige verden, vil der i folkeregistret komme til at stå "Født: John William Smith" - sådan kommer han naturligvis ikke til at hedde - og man vil betragte ham som en solid borger ligesom andre borgere og ikke drømme om, hvad der i virkeligheden foregår. Helt sikkert er det, at vores universitetsprofessorer i hvert fald ikke vil sørge for, at vi vågner. For dem vil det der kommer til syne, være John William Smith. Men det afgørende er, at mennesker i den ahrimanske tidsalder er klar over, at det kun udadtil er John William Smith, men indadtil er Ahriman, og at man ikke tager fejl af det der sker, fordi man befinder sig i en søvndrukken illusion. Ja, man må ikke tage fejl af, at disse ting er under forberedelse allerede nu. Et af Ahrimans vigtigste virkemidler i det hinsides er at understøtte menneskehedens abstrakte tænkning. Og fordi den abstrakte tænkning er så populær i dag, præsterer man, set fra Ahrimans side, et udmærket forarbejde for hans tilsynekomst. Den allerbedste forberedelse til den kendsgerning, at Ahriman får hele jorden i sit net til fordel for sin egen udvikling, ville være at fortsætte det abstrakte og abstraherende liv, som i dag allerede er trængt ind selv i det sociale liv. Det er én af de pointer, af de vildledende manøvrer, som Ahriman anvender til at forberede sit herredømme på jorden, sådan som han har tænkt sig det. I stedet for, på grundlag af virkelig erfaring, at vise mennesker i dag hvad der er nødvendigt at gøre, taler man til den samme menneskehed om almene teorier, ja også om sociale teorier. De der taler om teorier synes netop, at det der angår erfaring, er abstrakt, fordi de ikke har nogen anelse om, hvad livet er. Det er altsammen forberedelse i ahrimansk forstand.

Men der er også en anden måde at forberede Ahrimans komme på; den kan - og også det er noget, man er nødt til at oplyse om allerede i dag - ske ved hjælp af en forkert opfattelse af evangelierne. De ved jo, at mange mennesker i dag - ikke mindst blandt officielle repræsentanter for den ene eller den anden trosretning - af

al magt bekæmper det, der opstår hos os i retning af en ny Kristus-erkendelse på grundlag af initiationsvidenskab. Hvis den slags mennesker ikke er renlivede rationalister, regner de stadig med evangelierne; men hvor meget ved disse mennesker i grunden om evangeliernes virkelige karakter? Det var jo netop den slags mennesker, der i 1800-tallet anvendte den ydre, verdslige og historisk-videnskabelige metode på evangelierne. Og hvad er der så sket med evangelierne, efter at de har været genstand for 1800-tallets videnskabelige metode? Der er såmænd sket det, at opfattelsen af evangelierne gradvis er blevet gjort materialistisk. Det første man blev opmærksom på, var de fire evangeliers indbyrdes modsigelser. Og opdagelsen af disse modsigelser udløste det skred, der nu har nået bunden med Schmiedels påfund;⁴ for hvad er, når det kommer til stykket, alt det der kommer fra Schmiedel i Basel - jeg mener ikke vores dr. Schmiedel,⁵ men teologen, professor Schmiedel - hvad repræsenterer det i evangelieforskningen? Ikke andet end, jeg havde nær sagt en forvridning af evangelierne. Hvad er det den gode Schmiedel leder efter i evangelierne? Han prøver at bevise, at de ikke bare er fantasiprodukter, der kun er blevet til for at forherlige Kristus Jesus, og han kommer da frem til et begrænset antal punkter, de berømte Schmiedel-hovedpunkter, som også indeholder nedsættende udtalelser fra evangelierne om Kristus. De ville ikke have stået der, mener han, hvis evangelierne kun var skrevet for at glorificere Jesus. Man har virkelig en fornemmelse af, at han søger efter alle de steder, hvor der siges noget nedsættende om Kristus, for i sidste instans alligevel at redde en lille flig af den verdslige videnskabs brugbarhed på evangeliernes område. Selv denne lille flig kommer man til at slippe; verdslig videnskab har ingen midler til at bevise evangeliernes ægthed i den forstand, som de herrer ønsker det. Hvis man vil forholde sig rigtigt til evangelierne, må man være klar over, hvorfor evangelierne er opstået, med andre ord: man må være klar over hvad evangelierne i virkeligheden vil. Det kommer man kun til erkendelse af, hvis man for alvor befrugtes af det, der kan komme fra åndsvidenskaben.

Men fordyber man sig i evangelierne, optager man deres ind-

hold og deres kræfter i sig, vil man kunne gøre dem til sit sjæleindhold. Inden ydre historisk videnskab kan løse evangeliernes gåde for én; men man kan fordybe sig i evangelierne, og da giver de en et sjæle-indhold. Dette sjæle-indhold er en stor hallucination, omend en forfinet hallucination, nemlig hallucinationen om mysteriet på Golgata. Det højeste udbytte man kan få af evangelierne, er hallucinationen om mysteriet på Golgata, hverken mere eller mindre. Ser De, netop den hemmelighed kender den nyere katolske kirke. Derfor vil den ikke, at det ender med, at lægfolk selv erkender evangelierne, for den er bange for at man da vil opdage, at fra evangelierne kan man ikke få nogen historisk oplysning om Kristusmysteriet, men kun en hallucination om mysteriet på Golgata, eller sagt med andre ord: en imagination; for hallucinationen er så forfinet, at den er en virkelig imagination. Men mere end en imagination kan man ikke få gennem selve evangeliernes indhold.

Hvor går vejen fra imagination til virkelighed? Vejen går netop gennem åndsvidenskab og ikke uden om åndsvidenskaben, kun gennem åndsvidenskab. Det betyder, at evangeliernes imagination må hæves op til realitet gennem åndsvidenskaben. Det alt afgørende for Ahriman er at forberede sin inkarnation sådan, at mennesker ikke går den omtalte vej fra imaginationen i evangelierne, gennem åndsvidenskaben, til virkeligheden i mysteriet på Golgata. På den ene side har Ahriman den største interesse i at bevare sansen for abstraktion, og på den anden side har han den største interesse i, at menneskeheden stadig stærkere udvikler den fromhed, som kun vil bygge på evangelierne. Hvis De tænker over det vil De indse, at en stor del af de i dag eksisterende trosretninger er Ahrimans forarbejde på at nå sine mål i sin kommende tilværelse på jorden. Kunne man for eksempel gøre Ahriman en større tjeneste end at beslutte sig til at udnytte en ydre magt, som står til ens rådighed, til at forbyde dem der tror på denne magt, at læse antroposofisk litteratur? Man kan jo ikke hjælpe Ahriman på nogen bedre måde end ved at forhindre et antal mennesker i at læse antroposofisk litteratur. De mennesker, der har besluttet sig til at gå den antroposofiske vej, må gøre sig disse ting klart. Visse kendsgerninger er man i dag nødt til

uden omsvøb at sætte frem i sandhedens lys.

Man må forstå, at verdensudviklingen går fra Lucifers inkarnation for tusinder af år siden, over mysteriet på Golgata som stadig skal blive ved med at virke, og henimod Ahrimans inkarnation, som vil finde sted i en ikke særlig fjern fremtid. Ahrimans inkarnation skal stille sig i vejen for udviklingen, for at de kræfter som blev optaget gennem Kristusimpulsen, kan forstærkes gennem modstand. Med en fordækt evangeliekult og med abstraktion hjælper man Ahriman på vej. Mange mennesker har i dag en indre magelighedsinteresse i at vende ryggen til disse alvorlige kendsgerninger. Den interesse burde antroposofferne ikke have; de burde hellere udvikle en vis impetus til at gøre så meget som muligt for at få åndsvidenskaben til at brede sig blandt mennesker. Det er helt forkert at blive ved med at tro, at man er nødt til at nå til enighed med folk som Traub.⁶ Det er galimatias at tro, at man komme til forståelse med den slags folk; de vil nemlig ikke. Det man skal gøre er at oplyse resten af menneskeheden om den slags mennesker. Man må fortælle resten af menneskeheden om disse mennesker. Vi har jo gjort alt, hvad der stod i vores magt, for at de kunne komme til at forstå os. De har kun behøvet fordomsfrit at læse hvad der står, og fordybe sig i det der står. Man er nødt til at skelne skarpt mellem den måde, hvorpå man karakteriserer sådanne skadelige elementer for menneskehedens videre udvikling, og de andre mennesker som man må gå til og fortælle, hvordan det forholder sig med disse skadedyr. At prøve på at komme til en forståelse med sådanne mennesker har hverken mening eller betydning; for de mennesker vil alligevel straks være parate til at forstå, når de ikke længere har tilhængere, der jævner vejen for dem. Så er de straks selv parate til at forstå. Det man skal gøre, er derimod at fortælle mennesker om dem. Hvis det bare ikke var sådan, at man netop inden for vores kredse jævnligt forsøgte at indgå kompromis'er i den retning i stedet for netop på dette punkt ubetinget at stå frem med sandhedens mod! Det er slet ikke nødvendigt, at vi prøver at bilde os ind, at det er muligt at komme til forståelse med den ene eller den anden af dem, der jo slet ikke ønsker at blive enige med os. Hvad skulle det også

tjene til? Det vi skal gøre er: med mod forsvare sandheden, alt hvad vi kan. Og det synes jeg må være den første konsekvens af det, der står i forbindelse med menneskehedens udvikling.

1. Se f.eks. *Erdensterben und Weltenleben*, 3. foredrag, GA nr. 192.
2. Se note 1.
3. Se Friedrich Nietzsche, *Die Philosophie im tragischen Zeitalter der Griechen*, Fragment, 1873.
4. Otto Schmiedel, protestantisk teolog (1858-?), se hans *Die Hauptprobleme der Leben-Jesu-Forschung*, Tübingen 1902, s. 39 ff.
5. Dr. Oskar Schmiedel, 1887-1959, kemiker.
6. Friedrich Traub, professor i Tübingen, *Rudolf Steiner als Philosoph und Theosoph*, Tübingen 1919.

30.—